

Euran kunta
Kirjaamo
kirjaamo@eura.fi

Viite: Lausuntopyyntö 22.3.2021

Asia: EURA, HONKILAHDEN OSAYLEISKAAVA, LUONNOS

Euran kunta on pyytänyt Satakunnan Museon lausuntoa Honkilahden oikeusvaikutteisen osayleiskaavan luonnoksesta. Kaava-alue on laajuudeltaan n. 5 km² ja se kattaa Honkilahden Kirkonkylän ja Koskenkylän kylät rajoittuen pohjoisessa Yläneentiehen ja etelässä Koskeljärven Natura-alueeseen. Euran kunta on asettanut kaavatyön tavoitteeksi asemakaavoitettavien alueiden sekä suoraan yleiskaavalla luvittavien (MRL 44 §) alueiden osoittamisen. Lisäksi tavoitteena on määrittää suunnittelutarveratkaisuilla tiivistettävät kyläalueet. Myös suunnittelualueen asukkaita on kuultu: kaikille kaava-alueen kiinteistöjen omistajille lähetettiin kysely, jossa kartoitettiin paikallisten tavoitteita ja toiveita alueen kehittämiseksi. Kaavasta on järjestetty aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu 10.9.2020, missä viranomaiset ovat tuoneet esiin mm. tarpeita kaavatyön pohjaksi laadittaville selvityksille.

Koska suunnittelualueella ei ole rakennuspaineita, kaavaratkaisussa on päädytty osoittamaan olemassa oleva asutus ja kyläalueet, jotka Pyhäjärvisuudun rakennusjärjestyksen mukaan ovat suunnittelutarvealueita. Uudis- ja täydennysrakentamiselle parhaiten soveltuvia alueita on etsitty nk. edullisuusvyöhyketarkastelulla. Rakennetun kulttuuriympäristön arvot on huomioitu kaavassa tehtyjen selvitysten perusteella.

Honkilahden osayleiskaava-alue ei kuulu miltään osin valtakunnallisesti merkittäviin kulttuuriympäristöihin. Sen sijaan pääosa suunnittelualueesta kuuluu kahteen maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön, Honkilahden kirkon ympäristöön ja Honkilahden entisen osuusmeijerin alueeseen Koskenkylässä. Molemmat on osoitettu Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 merkinnällä kh2. Merkintöihin liittyy suunnittelumääräys, joka ohjaa osayleiskaavoitusta: *Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet. Kaikista aluetta tai kohdetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen. Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa*

on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.

Suunnittelualueella ei ole ennestään voimassa osayleiskaavoja tai asemakaavoja.

Satakunnan Museon kannanotto kaavaluonnoksesta

Rakennusperintö ja maisema

Honkilahden osayleiskaavaluonnos on laadittu huolella ja tehtävään paneutuen. Honkilahden kunta on liitetty Euraan jo vuonna 1970. Entisen itsenäisen kunnan kahdessa erillisessä taajamassa, kirkonkylässä ja Koskenkylässä, on selvästi nähtävissä hiljaista taantumista, joka heijastuu myös rakennusperintöön ja kulttuurimaisemaan rapistumisena ja hoitamattomuutena. Honkilahden alueella on tehty rakennusinventointi jo vuonna 1994 tuolloin suunniteltua osayleiskaavatyötä varten. Kaavatyö ei kuitenkaan toteutunut. Vanhan rakennusinventoinnin alue oli selvästi nyt käsiteltävää osayleiskaava-aluetta laajempi ja kohteita oli mukana 60. Niistä pääosa oli vaatimattomia ja jo tuolloin heikkokuntoisina luokiteltu joko B-luokkaan (38, lievemmin suojeltava kohde) tai C-luokkaan (7, voidaan jättää suojelematta). A-luokan kohteita (suojeltava kohde) oli 15. Kaavan aloitusneuvottelussa todettiin tarve päivittää ja täydentää rakennusinventointi sekä karsia lähes 30 vuotta vanhan inventoinnin kohdejoukosta huonokuntoisimpia tai jopa jo tuhoutuneita kiinteistöjä.

Päivitysinventointi toteutettiin osana osayleiskaavatyötä kaavakonsultin toimesta loppuvuodesta 2020. Satakunnan Museon rakennustutkija osallistui inventoinnin maastokäynnille sekä sitä seuranneeseen kohteiden arvottamiseen loppusyksystä 2020. Päivitysinventoinnin perusteella esitettiin suojeltaviksi enää 5 A-kohdetta ja 15 B-kohdetta. Lisäksi rajattiin kaksi kyläkuvallisesti merkittävää aluetta (Honkilahden kirkonkylä ja Koskenkylä). Päivitysinventointia voidaan pitää osayleiskaavatasolle riittävänä selvityksenä. Tämän lisäksi kaavatyön yhteydessä on tehty maisemaselvitys, jonka pohjalta on esitetty maankäytöllisiä suosituksia. Suositukset vastaavat Satakunnan Museon näkemystä maiseman arvotekijöistä. Selvityksen raportissa olisi vielä hyvä mainita, ketkä henkilöt sen ovat tehneet.

Satakunnan Museo yhtyy rakennusinventoinnin näkemykseen Honkilahden osayleiskaava-alueen rakennusperinnön ja kulttuuriympäristön arvoista. Museolla ei ole huomautettavaa kyläkuvallisesti merkittävien alueiden rajautumisesta. Myös suojeltaviksi esitettyjen kohteiden valinta vastaa pääpiirteissään museon

näkemyistä. Museo esittää kuitenkin vuoden 1994 inventoinnissa huomioitujen Kupelan (050-404-6-42) ja Sankkilan (050-404-1-31) rakennusryhmien osoittamista lievemällä suojelumerkinnällä osayleiskaavassa. Museo on esittänyt asiaa jo inventointityön aikana marraskuussa 2020. Kupela on yksi kylän kantatiloista. Se sijaitsee erittäin näkyvällä paikalla kylämaisemassa. Hoidettu pihapiiri ei ole muuttunut vanhaan inventointiin nähden. Sankkila on maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön erikseen mainittu kohde, joka niin ikään on muuttunut vain vähän aiempaan inventointiin nähden. Tämän lisäksi tulisi kyläkuvallisesti merkittävällä paikalla kirkon vieressä sijaitseva Kirkkalan pihapiiri osoittaa tiukemmin suojeltavana A-kohteena. Kirkkalan edelleen melko näyttävä rakennusryhmä on maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön keskeisimpiä kohteita ja vain vähäisessä määrin muuttunut aiempaan inventointiin nähden.

Satakunnan Museo pitää osayleiskaavan arvokkaita kulttuuriympäristöjä ja suojeltavia rakennuksia osoittavaa merkintöjen ja määräysten kokonaisuutta onnistuneena (ma, sk, /S ja rakennussuojelukohdemerkinnät). Museolla ei ole huomautettavaa myöskään määräysten sisällöstä.

Kaavateknisenä kommenttina Satakunnan Museo toteaa, että suojellut kohteet olisi hyvä numeroida kartalle ja liittää numeroiden mukaiset kohteiden nimet merkintäluetteloon. Kaavan **ma**-määräys voitaisiin muuttaa muotoon **VALTAKUNNALLISESTI JA/TAI MAAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄT RAKENNETUT KULTTUURIYMPÄRISTÖT**, koska kaava-alueella ei ole valtakunnallisesti merkittäviä kulttuuriympäristöjä ja vastaavasti **sk**-merkintä muotoon **KAUPUNKI TAI KYLÄKUVALLISESTI TÄRKEÄ ALUE TAI ALUEEN OSA**. Kyseiselle rajaukselle museo toivoisi vielä etsittävän kartalla paremmin erottuvan viiva –merkinnän.

Kaavaselostuksen sivuilla 16-17 on esitelty alueen rakennettua kulttuuriympäristöä ja todettu: *Teoksessa Satakunnan kulttuuriympäristöt eilen, tänään, huomenna (2012) on arvioitu sekä Honkilahden kirkkoympäristö, että Honkilahden entinen osuusmeijeri Koskenkylässä maakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi.* Kyseisessä teoksessa on kuitenkin vain julkaistu maakuntakaavan taustaselvityksenä tehdyn Satakunnan rakennusperintö 2005 –selvityksen tiedot. Eli maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt on inventoitu ja arvioitu jo tuolloin.

Satakunnan Museolla ei ole huomautettavaa varsin maltillisesti osoitettujen uudisrakentamisen paikkojen tai niitä koskevan ohjauksen osalta. Pääosaa uusista rakennuspaikoista koskee kuitenkin kaavan ma-määräys.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Kaavatyön yhteydessä suunnittelualueella toteutettiin arkeologinen inventointi (Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto 2020). Honkilahden entisen kunnan alue on tunnettu kivikautisista löydöistään ja suunnittelualueelta oli tiedossa lukuisa määrä irtolöytöjä sekä jokunen kiinteä muinaisjäännös. Joulukuussa 2020 tehdyn uuden inventoinnin perusteella tunnettujen muinaisjäännösten määrä kasvoi kolmesta kuuteen, lisäksi tunnistettiin yksi mahdollinen muinaisjäännös, joka alueellisen vastuumuseon määrittelyssä on arvoitettu kulttuuriperintökohteeksi (*Heuru, muinaisjäännösrekisterissä tunnuksella 1000040968*).

Suunnittelualan muinaisjäännökset on luetteloitu kaavaselostuksessa. Luetteloa voi nyt munaisjäännösrekisteriin tehtyjen lisäysten jälkeen täydentää inventoinnissa todettujen kohteiden rekisteritunnuksilla, jotka löytyvät Museoviraston Kulttuuriympäristön palveluikkunasta https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_list.aspx.

Kaavakartalle muinaisjäännökset on merkitty sm-kohteina ja laajemmat kivikautiset asuinpaikat sm-osa-alueina. Museon näkemyksen mukaan tämä on hyvä ratkaisu. Muinaisjäännösten löytämistä kaavakartalta helpottaisi, jos ne olisi numeroitu. Heurun talonpaikka on merkitty mahdollisena muinaisjäännöksenä sm-kohdemerkinnällä. Merkintä voitaneen muuttaa esim. kohdemerkinnäksi **kp** ja siihen liittyvä määräys muotoon MUU ARKEOLOGINEN KULTTUURIPERINTÖKOHDE. Muilta osin museolla ei ole huomautettavaa kaavamääräyksistä.

Satakunnan Museo

Museonjohtajan sijaisena,
tutkija Liisa Nummelin

Arkeologi Leena Koivisto

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Katariina Alaspää
Satakuntaliitto/kirjaamo, Susanna Roslöf
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä